

PRAKTICKÉ PÁTRANÍ PO OSOBÁCH A TRVANLIVOST PACHOVÉ STOPY

Satora Lubomír, Čecíl Eva, Rulc Jiří, ¹

JE MOŽNÉ NA RELATIVNĚ STARŠÍCH PACHOVÝCH STOPÁCH VYUŽÍVAT SPECIELNĚ CVIČENÉ PSY K PÁTRÁNÍ PO OSOBÁCH?

JE JEŠTĚ MOŽNÉ V PŘÍPADECH, KDY SE PÁTRÁNÍ PROTAHUJE, SPECIALISTY STOPAŘE VYUŽÍT?

MĚLI BY SPECIALISTÉ STOPAŘI ŘEŠIT TO, CO ZVLÁDNOU V BĚŽNÉ ČINNOSTI UNIVERZÁLNÍ PLEMENA A PSI BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK, STANDARDNÍMI METODAMI VÝCVIKU PACHOVÝCH PRACÍ?

Od samého začátku, když se v roce 2006 v České republice a na Slovensku objevil mantrailing jako další metoda výcviku psích stopařů, tato metoda začala rozvíjet, byla většina kynologů přesvědčena, že takto cvičení psi nebudou žádným přínosem při pátrání po osobách. Přemíra protichůdných informací jak aktuálních, tak i z historie, nevedla k většímu využití pátracích psů, cvičených touto metodou. V čem je tedy mantrailing odlišný oproti stávajícím metodám výcviku pachových prací a jak jej lze využít pro pátrání po osobách i po uplynutí delšího časového období?

Základy metodiky a praktické zkušenosti při využívání takto cvičených psů v Americe, získala IBHA akademie díky p. Evě Cecilové, která svým přehledem a zkušenostmi od samého začátku nejenom, že poskytovala důležité relevantní informace, ale vybrala a doporučila i organizace a celosvětově uznávané odborníky na tuto metodu pachových prací.

¹ SATORA Lubomír, RESDOGS, z.s. zakladatel mantrailingu v ČR, předseda IBHA akademie, dlouhodobě se věnuje mantrailingu se zaměřením na využití pachového potenciálu psů s delším časovým odstupem ČEČIL Eva, dlouhodobě působí v oblasti vyhledávání výbušnin, záchranných prací, nálezů kosterních zbytků- antropokynologie, lektorka kynologie v dotčených oblastech. Dlouhodobě spolupracovala s FBI.

RULC Jiří, v letech 2001-2006 působil ve funkci náměstka ředitele služební kynologie Policejního prezidia ČR, dnes působí na MV ČR, kde se věnuje problematice bezpečnostního výzkumu se zaměřením na kynologii, dále se věnuje historii služební kynologie bezpečnostních sborů, je také soudním znalcem v oboru kriminalistická odorologie

HISTORIE ČINNOSTI, ORGANIZACÍ IBHA A RESDOGS

V roce 2006 se po krátkém experimentu se sportovní metodou Clean Boot v Bloodhound klubu (BCCZ) se právě díky p. Evě Čechilové začalo několik členů věnovat výcviku stopařů zaměřených čistě na praktická záchranná pátrání metodou mantrailingu. V roce 2012 byla specialisty z USA, Německa, Slovenska a České republiky založena IBHA – International Bloodhound Academy, jako výcviková a výuková organizace, zaměřená čistě na metodu pachové práce - mantrailing. Ta ve spolupráci s Akademií Policajného zboru Slovenska a Veterinární univerzitou Košice zorganizovala první mezinárodní seminář pod názvem: „Mantrailing v systéme operatívno-pátracej činnosti Policajného zboru“ (Vladimír Ďurišin a kol. Sborník z konference: Mantrailing v systéme operatívno-pátracej činnosti Policajného zboru) na území bývalého východního bloku. Součástí konference byl i praktický seminář špičkového odborníka na mantrailing Jeffa Schettlera, jehož organizace GAK9 spolupracuje při výcviku a testování takto cvičených psů s policejními složkami nejenom v Americe, ale i Evropě a Asii. O rok později 2013 byl registrován spolek RESDOGS, pod jehož hlavičkou jsou v České republice takto cvičení psi využíváni k pátrání po pohřešovaných a hledaných osobách. (Satora Lubomír, Základy mantrailingu, str. 134 – 135)

METODA PACHOVÉ PRÁCE - MANTRAILING

Počátky mantrailingu spadají do dvanáctého století v Anglii a velkého rozmachu tato metoda pachové práce doznala v Americe, kdy od sedmnáctého století byla využívána k pátrání po uprchlých trestancích a otrocích, a až do konce dvacátého století byla úzce spjata pouze s plemenem bloodhound. Spojení mantrailingu a bloodhoundů bylo jak v Anglii, tak i v Americe zakotveno v zákonech a výsledky práce bloodhoundů byly součástí důkazního řízení i v soudnictví. (Findejs Štěpánský, Psi společenských plemen, str. 234 - 237)

Teprve ve druhé polovině dvacátého století se různými metodami společně označovanými jako mantrailing, začali cvičit i psi ostatních plemen.

Metoda preferuje samostatnou práci psa na pachové stopě, přičemž je to jediná metoda, kde pravidla a podmínky práce psa při sledování pachové stopy neurčuje člověk a kdy základem je pouze rozvoj přirozených vlastností, schopností a pudů psa k lovu. Lze charakterizovat jako metodu ztotožnění pachového předmětu s osobou bez ohledu na prostředí. Metoda je principiálně založená na sledování převážně individuálního pachy osoby psem, na rozdíl od současných frekventovaných metod sledování celého pachového spektra, ze kterého se pachová stopa skládá.

Mantrailing je metodou kriminalistické taktiky a jako systém jej lze použít jak u Policejních sborů, Integrovaného záchranného systému (IZS), SAR systémů a tak i v rámci trestního řízení. Splňuje všechny podmínky k zařazení jako kriminalistická metoda založená na vědeckém základě, má svůj historický původ a je ověřená v praxi.

(Ďurišin, Systém policajnej kynologie, str. 358 – 365.)

Na rozdíl od klasického výcviku policejních stopařů, v současnosti založeného spíše na sportovních základech, je mantrailing čistě pracovní metodou, zaměřenou pouze na co nejrychlejší nalezení hledané osoby. Přirozený způsob sledování individuální pachové stopy hledané osoby umožňuje takto cvičeným psům sledovat relativně starší pachové stopy, než je běžná praxe. Mantrailing je metoda velmi náročná na čas, zkušenosti, trpělivost a oproti stávajícím metodám má specifický přístup k výcviku pachových prací. Umožňuje ale posunout hranici výkonu pátracích psů nejenom v řádu hodin, ale i dnů.

JEDINÝM CÍLEM MANTRAILINGU JE POUZE CO NEJRYCHLEJŠÍ NALEZENÍ HLEDANÉ OSOBY

Skoro až do poloviny 20. století byla tato metoda pachové práce určena pouze bloodhoundům. V současnosti se touto metodou cvičí skoro všechna plemena. Pro přehled uvádíme některá z nich, která je možné pro pátrání po osobách využít. Pro výcvik touto metodou jsou vhodná i některá další plemena ze skupiny FCI 6. Honiči a barváři a FCI 7. Ohaři.

BLOODHOUND

Nebo také **bladhaund** či **svatohubertský pes**, francouzsky **Chien de Saint-Hubert**, je největší pes lovicí čichem na světě. Má vynikající nos, protože dokáže navěštit i dva týdny starou stopu. Bloodhound pravděpodobně vznikl ze starobylého svatohubertského psa, kterého přivezli do Evropy vojáci bojující v křížových výpravách, a o přímé vyšlechtění se postarali ardenští mniši z opatství sv. Huberta v Belgii, kteří je nekřížili s jinými plemeny a udržovali tak čistou linii. Ve Velké Británii jej využívají k dohledávání pachatelů, v Americe zase k hledání ztracených dětí a dospělých.

Bloodhound je přátelský, hravý, aktivní a inteligentní pes. Zároveň ale i tvrdohlavý a temperamentní. Má skvělý čich, často utíká „za lovem“, pokud nebude mít dost pohybu. Svému majiteli nebo rodině je oddaný a loajální, v 99 % případů je na nich i silně závislý. Není moc samostatný a samotu snáší špatně. S ostatními zvířaty vychází dobře a na rozdíl od jiných honičů nebo barvářů nemá potřebu zabíjet, jen stopovat. Nemá ani sklony pronásledovat rychle se pohybující předměty.²

První bloodhoundi a první informace o metodách jejich výcviku jsou na území ČR a Slovenska datovány rokem 1974. (Satora Lubomír, Základy mantrailingu, str. 10)

Plemeno, několik století šlechtěné pouze na zdokonalení jeho již tak vynikajících čichových schopností, můžeme označit jako úzce zaměřeného specialistu na pachové práce.

² <https://cs.wikipedia.org/wiki/Bloodhound>

BELGICKÝ OVČÁK

Belgický ovčák je výborně vybaven pro jakýkoliv druh výcviku. Jeho nadšená učenlivost, schopnost rychlého chápání, rychlost a obratnost a to že se u něj nevyskytuje dysplazie kyčelního a loketního kloubu to jsou atributy, které z něj činí ideálního partnera. Zatím je toto plemeno nepřešlechtěné.

V současné době je pro plemeno důležité uplatnění zejména ve služebním výcviku u ozbrojených složek a ve sportovní kynologii. V službách celní správy dosahuje vynikajících výsledků pro svůj výborný a neomylný čich, mrštnost a důkladnost. Jeho lehčí tělesná hmotnost mu umožňuje proniknout téměř všude tam, kam se nedostane člověk. Jeho doménou je vyhledávání výbušnin a drog, vyhledávání tabáku, při vyhledávání výbušnin, přičemž jsou historicky zaznamenány zásadní úspěchy, které mají dopad do pašeráckých organizací.

Policisté používají belgické ovčáky také u zásahových jednotek. Při hodnocení disciplín (obrana, stopa, poslušnost a další) je již zcela prokázáno, že psi tohoto plemene dosahují lepších výsledků než feny.

Díky perfektnímu čichu je také oblíbený u záchranářů a horské služby. Pro pracovní využití a pro služební účely se ze všech variet belgických ovčáků používá nejčastěji belgický ovčák Malinois.

NĚMECKÝ OVČÁK

Jednou z prvních rolí německého ovčáka byla role policejního psa. Už v roce 1903 SV doporučila policejním složkám využívat ovčáky. Začaly zkoušky jejich schopností a výsledky byly natolik uspokojivé, že policejním organizacím bylo doporučeno psy vyzkoušet a přijmout jako nedílnou součást systému prosazování práva. Charakteristickými rysy německého ovčáka jsou temperament, inteligence, neohroženost, ovladatelnost, bdělost, vyrovnanost, pevné nervy, věrnost, neúplatnost, odvaha, bojovnost a hrdost, nenáročnost, přizpůsobivost, společenskost a snášenlivost k dětem a zvířatům. Toto plemeno je psychicky a fyzicky velmi aktivní a vyžaduje mnoho pozornosti, ale při správném a brzkém tréninku se může stát poslušným a oddaným společníkem jak do práce, tak pro celou rodinu. Díky těmto svým přednostem má plemeno německý ovčák velkou škálu využití. Toto plemeno se hodí pro čichové práce zejména díky klusácké stavbě těla, která mu umožňuje pracovat s nosem blízko u země bez tělesné námahy, proto může nerušeně pracovat s pachovou stopou. Bohužel i toto plemeno má své neduhy. Kvůli módnímu trendu přehnaného zauhlení zadních končetin trpí velké procento jejich populace dysplazií kyčelního kloubu a loketního kloubu.

Německý ovčák je využíván u bezpečnostních sborů, u armády a to jak pro obranné práce, strážní službu, tak i na speciální pachové práce.

Pevné nervy, neohroženost, ovladatelnost, bdělost, věrnost, neúplatnost, odvaha, bojovnost a tvrdost, to jsou nejvýznamnější vlastnosti německého ovčáka. Tyto vlastnosti z něho činí psa **všestranně užitkového**, ceněného zvláště pro hlídání, doprovod, ochranu a strážní službu.

Dodatek: Neexistuje všestrannější pracovní plemeno, než je německý ovčák. Dobrý čich, nadprůměrná inteligence, schopnost rychle reagovat, velká ochota vyhovět a vynikající pozornost - to jsou vlastnosti, kterými příroda obdařila německého ovčáka. Většina zástupců tohoto plemene má navíc vyrovnanou a dobrosrdečnou povahu. Tito velmi houževnatí a značně energičtí psi se perfektně hodí k lidem, kteří se chtějí svému psu hodně věnovat.³

² Diana van Houten, výňatek z Německý ovčák, Rebo Productions, 2004

LABRADORSKÝ RETRÍVR

Charakteristickými rysy labradorského retrívra je oddanost, laskavost, pozornost svému pánovi a celé své lidské smečce, vždy má snahu se zavděčit a udělat svému pánovi radost. Vůči nezvaným vetřelcům se chová ostražitě a velice hlasitě, ale obranářsky se moc často neprojevuje. Je velice dobře ovladatelný a cvičitelný. Potřebuje však dobrou výchovu a minimálně základní výcvik poslušnosti. Toto plemeno je vybaveno výborným čichem, proto se používalo v obou světových válkách k vyhledávání min. Labradorský retrívr se velice často používá jako slepecký pes. Má však i jiná využití, jako například policejní nebo lovecký pes. Díky tzv. blánám mezi prsty je výborným plavcem. Jeho současné použití je ve sportovní kynologii, ale také v kynologii služební a to zejména pro práci na vyhledávání výbušnin a drog.

VÝMARSKÝ OHAŘ

Plemeno bylo zdokonaleno, aby uspokojovalo potřeby lovce v německých lesích 19. století. Proto se stal stopařem, stavěčem a přinašečem, který pracoval stálým, neúnavným tempem, což se spíše než rychlostí vyznačovalo pečlivostí. Miluje vodu a dokáže vytrvale a odhodlaně plavat.

Temperament výmarského ohaře je spojením tvrdé agresivity a neuvěřitelné jemnosti. Známa je jeho citlivost. Ostatní ohaři pracují z lásky k lovu, ale výmarský ohař pracuje z lásky k lovcí. Tito psi jsou zvědaví a učí se zkušeností. Vzhledem k jejich loveckým a stopařským instinktům je nutné, aby byl pes umístěn v oploce-ném prostranství.

Pes je využíván ke speciálním pachovým pracím jako je vyhledávání lidských ostatků, kdy se pes může pohybovat ve volném terénu s polovysokým nosem a je schopen rychle a hbitě prohledat velkou plochu s relativně malým úsilím. Nevýhodou je problematický výcvik ovladatelnosti, změna psovoda, temperament a chuť volně běhat ve volném prostoru.

VŠESTRANNÉ VYUŽITÍ A SPECIALIZACE

V policejní praxi jsou nenahraditelní psi, kteří zvládají vedle pachových prací i všechny ostatní disciplíny, potřebné pro běžnou činnost policejních složek. Všestranný základní výcvik služebních psů se zaměřením na poslušnost, obranu, pro potřeby pořádkové policie zahrnuje i základní výcvik pachových prací využitelný pro kriminální policii.

Vedle toho se pro speciální účely využívají psi specialisté. Psi dobře zvládají vyhledat lidský pach pohřešované osoby, osoby zavalené v sutinách, v lavinách, v dolech, dále umí vyhledat lidské ostatky a jejich části, zvířata a rostliny podléhající mezinárodním úmluvám CITES, dále kůrovce, kleštíka včelího, různé druhy nemocí jako je rakovina, malárie, cukrovka, COVID, také různé druhy výbušnin, palné zbraně a jejich komponenty, výbušné směsi na bázi peroxidu. Dále lze vyhledat pomocí psů omamné a psychotropní látky, urychlovače hoření, cigarety a tabákové výrobky, líh a produkty s obsahem alkoholu, bankovky, anabolika, různé druhy hub, jako jsou lanýže či žampiony a také nerosty.

V současné době, kdy není dostatek času na cílené, dlouhodobé šlechtění a chov plemen, speciálně určených pro tyto činnosti, se využívají plemena, která mají pro danou pachovou práci určité predispozice, popř. jsou to mimořádně nadaní jedinci.

Základním předpokladem pro využití psů - specialistů pak musí být schopnost posunout hranici možného výkonu v dané specializaci na vyšší úroveň oproti stávajícímu standardu. Specialista na pachové práce tak musí dosahovat lepších výsledků, než všestranný pes, byť s mimořádným čichem.

Další podmínkou konkrétní specializace pak je, zda metodika výcviku na pachové práce je v souladu s potřebou daného pátracího postupu a takto vycvičený pes je tak v praxi použitelný.

V běžné praxi se k pátrání po osobách standardně využívají psi s všestranným výcvikem pachových prací, kteří zvládají vypracovat pachovou stopu v řádu několika hodin od pohřešování osoby. Pro postupy pátrání, kdy je možné použít psa relativně v krátké době od zjištění pohřešování osoby, jsou schopnosti všestranného psa dostačující. Co ale v případech, kdy osoba není v krátké době nalezena? Nebo v případech, kdy je nutné naopak co nejrychlejší nalezení hledané osoby v podmínkách, na které všeobecný výcvik již nepostačuje?

INDIVIDUÁLNÍ PACHOVÁ STOPA

Co je to vlastně individuální pachová stopa, kterou může pes identifikovat a sledovat? S největší pravděpodobností jsou to převážně mikročástice, které produkuje každý živý organismus, které kontinuálně z daného organismu odpadávají, zachycují se v prostoru a v rámci koloběhu prvků v přírodě se postupně rozkládají. (Syrrotuck William, Scent and the Scenting Dogs).

Psi cvičení metodou mantrailingu sice vnímají celé pachové spektrum hledaného subjektu, ale orientují se převážně podle tohoto individuálního pachu. V nějakém čase a po nějakou dobu, jsou psi a i jiná zvířata schopna tyto pachové částice hledat, analyzovat a sledovat. Individuální pach je jedinou součástí pachového spektra, která je stálá, neměnná a kterou nelze pozměnit anebo modifikovat vnějšími vlivy, jako je výživa, životní prostředí, kouření, nebo hygiena. Na stejném základě je zpracována a schválena i metoda pachové identifikace, která se úspěšně využívá v kriminalistické praxi.

NA ČEM TEDY ZÁVISÍ DOBA, PO KTEROU JSOU LZE INDIVIDUÁLNÍ PACHOVOU STOPU SLEDOVAT?

BEZ URČENÍ POŘADÍ DŮLEŽITOSTI:

1. Přírodní rovnováha, která stabilizuje ekosystémy po jejich narušení.
(https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99%C3%ADrodn%C3%AD_rovnov%C3%A1ha)
2. Meteorologické a vnější podmínky prostředí, hlavně teplota, vlhkost, sluneční svit, pohyb a proudění vzduchu, mráz, voda v různém skupenství.
3. Absorpční schopnost materiálů a přilnavost povrchů, na kterých se mohou mikročástice pachů zachytit.
4. Množství pachových mikročástic odpadajících z daného subjektu.

VNĚJŠÍ VLIVY PROSTŘEDÍ:

5. Zamoření prostředí pachem dalších živých organismů – organické látky v přírodě.
6. Zamoření prostředí látkami anorganického původu.

CO OVLIVŇUJE SCHOPNOST PSA A PSOVEDA SLEDOVAT PACHOVOU STOPU:

7. Genetická dispozice plemene a úroveň rozvoje genetických vlastností jedince.
8. Míra rozvoje schopností a dovedností konkrétního jedince.
9. Momentální dispozice, znalosti a schopnosti psů.
10. Metoda výcviku pachové práce.

Teoreticky lze konstatovat, že pachová stopa existuje tak dlouho, dokud se pachové částice v prostoru vyskytují. Protože se působením vnějšího prostředí množství pachových částic snižuje, je schopnost vyhledávat tyto pachové částice rozhodujícím faktorem pro stanovení trvanlivosti konkrétní pachové stopy. Množství proměnných parametrů tak ovlivní časový limit, kdy je v daný okamžik, dané zvíře v daných podmínkách schopné ještě tuto konkrétní pachovou stopu nacházet a sledovat.

METODY PACHOVÉ PRÁCE

ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ:

1. Tracking – sledování kontinuální pachové stopy přesně v místech, kudy hledaná osoba prošla – IPO stopa, policejní trasovka, praktická záchranářská stopa, sportovní stopy. Tady vedle nalezení hledané osoby je potřeba splnit i další parametry, které jsou v dané disciplíně stanovené, požadované, měřitelné a bodovatelné.
2. Trailing (mantrailing) – sledování převážně individuálního pachu hledané osoby. Individuální pach je jedinou součástí pachového spektra, která dlouhodobě nemění své vlastnosti. Mikročástice individuálního pachu se mohou nacházet i mimo prostor, kudy se osoba skutečně pohybovala.
3. Manhunting – komplexní systém pátracích postupů, který využívá vedle mantrailingu, všech dalších dostupných prostředků k co nejrychlejšímu nalezení hledané osoby.

Metoda výcviku pachové práce zásadně určuje časový limit, ve kterém je pes schopen sledovat a v konečném důsledku pak i najít hledanou osobu. Pokud v trackingu a i praktické stopě, kterou někteří chybně zaměňují za mantrailing, pes sleduje kontinuální – nepřerušovanou trasu, kudy hledaná osoba prošla, pravděpodobně nebudou psi, takto cvičení, schopni vypracovávat starší stopy, kdy v průběhu času na exponovaných místech pachová stopa degraduje, postupně mizí a pachové částice pak zůstávají pouze v místech s příznivějšími podmínkami. Tento stav se označuje jako **přerušovaná pachová stopa**. Schopnost psa a psovoda pracovat i na přerušované pachové stopě a zkušenost a schopnost psovoda sledovat a správně vyhodnocovat ještě navíc všechny další stopy a markanty, které hledaná osoba v prostoru zanechala, opět prodlužují čas, po který je schopen takto vycvičený pes se zkušeným psovodem danou osobu vyhledávat.

MOŽNOSTI STANOVENÍ ČASOVÝCH LIMITŮ

Stanovení konkrétních časových limitů lze odvodit pouze na základě praktických ostrých pátrání v daném terénu, za daných povětrnostních podmínek, anebo metodou Double Blind testů. (<https://tttk9.com/trailing-k9-certification/>). Všechny formy zkoušek a testování, kde je možnost ovlivnění výsledku testu člověkem, nejsou pro určení doby, po kterou lze pátracího psa do pátrání použít, relevantní. Zásadní podmínkou nemůže být splnění jedné, třeba i periodicky se opakující zkoušky, ale dlouhodobé sledování a testování v režimu Double Blind trailů a výsledky praktických pátrání.

Pro rozhodnutí o použití pátracího psa je nutné vždy zvážit konkrétní okolnosti a faktory, které mohou práci psovoda a jeho psa ovlivnit, a hlavně je potřeba dát relevantní odpověď na otázku, čeho je psovod a jeho pes v danou chvíli schopen a čeho je pravděpodobně možno v daný okamžik dosáhnout. Předpoklad by měl vycházet z konkrétních čísel a výsledků, konkrétních pátrání na konkrétních místech, za konkrétních podmínek, převážně základě vlastních zkušeností a faktů ze skutečných výsledků pátrání, popřípadě na základě ověřených výsledků dalších psovodů.

Tréninkové výsledky a i zkoušky ovlivnitelné lidským faktorem nejsou dostatečně vypovídající a směrodatné.

Stávající výsledky jsou prozatím empirické a vychází z uskutečněných praktických pátrání v letech 2010 – 2021 a nejsou založené na relevantním vědeckém výzkumu.

TESTOVÁNÍ PSŮ CVIČENÝCH METODOU MANTRAILINGU

Od roku 2015 IBHA akademie testuje pátrací psy metodou Double Blind. Tento způsob testování je velmi objektivní, protože věrně kopíruje činnost psa a psovoda ve skutečné pátrací akci. Stejně jako v případě pátrání, ani v testu nikdo, ani rozhodčí neví, kde se hledaná osoba nachází. Test je splněný nalezením hledané osoby v časovém limitu. Testy jsou čtyřstupňové, kde již po splnění stupně 2 jsou psi připraveni k pátrání ve volném terénu.

Důležitým a rozhodujícím faktorem je vždy dlouhodobá stabilní výkonnost, než náhodné složení jedné zkoušky. Mantraileři s atestem jsou průběžně sledováni a testují se pouze metodou Double Blind. Platnost testu od stupně 2. je 24 měsíců a průběžně se prodlužují. (<https://ibha.eu/atesty>)

DOSAVADNÍ VÝSLEDKY PRAKTICKÝCH PÁTRÁNÍ

V České a Slovenské republice jsou psi cvičení metodou mantrailingu využíváni k pátrání po osobách od roku 2010. Do pátracích akcí byli využíváni zatím převážně psi plemene bloodhound. Vedle běžných pátracích akcí po pohřešovaných dětech, seniorech a lidech se sebepoškozujícími úmysly, byli psi využíváni i k pátrání po pachatelích závažné trestní činnosti. Psodvodi jsou dobrovolníci, nejsou příslušníky Policie a jiných bezpečnostních sborů. Pátracích akcí se účastnili buď na výzvu Policie, nebo „osoby blízké“.

Statistické zpracování výsledků pátrání za období 2015 – 2019 bylo provedeno na fakultě bezpečnostního inženýrství Žilinské university:

Celkový počet zásahov organizácie RESDOGS je 43 zásahov čo predstavuje 100 %. Za dané obdobie 2015 – 2019 vykonala 60 % (29) úspešných zásahov a 40 % (20) neúspešných zásahov z celkového počtu.

(DP MANTRAILING – EFEKTÍVNE NASADENIE METÓDY PACHOVEJ PRÁCE ŠPECIÁLNE CVIČENÝCH PSOV PRI VYHLÁDÁVANÍ NEZVESTNÝCH OSÔB, č. 28900220202015, Bc. Lucia Kováčiková, 2020)

PŘÍKLADY USKUTEČNĚNÝCH PÁTRÁNÍ V PODMÍNKÁCH ČR A SLOVENSKA

Pro představu, v jakých hodnotách se v našich klimatických podmínkách můžeme teoreticky pohybovat, uvádíme několik časových údajů z úspěšných praktických pátrání v posledních deseti letech. Ve všech případech byl použit pes plemene bloodhound, po pracovně vedených předcích a po tříletém intenzivním výcviku metodou mantrailingu. Ve všech případech byla hledaná osoba buď nalezena, nebo se potvrdil kladný výsledek práce psa:

- Olomoucký kraj: Na výzvu PČR pátrání po 104 hodinách od nahlášení pohřešování. Ve vesnickém prostředí pes identifikovat pouze místa, kde se hledaná osoba nacházela, tedy místa s větším výskytem pachových částic. Ověřeno výslechy svědků. Vyšetřovatel, který se pohyboval za psodvodem, o těchto místech již věděl.
- Slovensko, okrajová část Bratislavy: Pátrání po uplynutí více jak 26 hodin od nahlášení pohřešování. V prostoru kontaminovaném velkým množstvím lidí a psů, kteří prohledávali prostory před použitím mantraileru, nález hledané osoby (dítě, 9 let).
- Slovensko, okrajová část Bratislavy: Pátrání po 6-ti hodinách od pohřešování dítěte. Pes vypracoval pachovou stopu a označil plochu u frekventované silnice, kde bylo dítě v tomto prostoru nalezeno.
- Zlínský kraj: Pátrání po ženě, 48 hodin od pohřešování, z místa posledního výskytu na návsi v obci pes vypracoval pachovou stopu k řece, kde byla žena nalezena.
- Moravskoslezský kraj: Pátrání po ženě, 26 hodin od pohřešování, od rodinného domku u sídliště pes vypracoval pachovou stopu do polí a remízků, kde byla žena nalezena.
- Liberecký kraj: Pátrání po ženě, pohřešovaná 36 hodin, na okraji vesnice, nalezena díky povětrnostním podmínkám, vlivem příznivého větru.

Zdroj: <https://ibha.eu/ostre-akce>

MOŽNOSTI VYUŽITÍ PSŮ CVIČENÝCH METODOU MANTRAILINGU PŘI PRAKTICKÝCH PÁTRÁNÍCH

Přestože se za posledních 10 let o tento způsob výcviku zajímala řada policejních kynologů, z hlediska stávajícího systému, možností výcviku, ekonomické náročnosti a následně využití jednostranně specializovaných pátracích psů nelze odhadnout, kdy by mohlo dojít k systémovému zařazení metody mantrailingu přímo do výcviku policejních psů.

Proto i jedním z cílů mezinárodní konference „Mantrailing v systéme operativno-pátraczej činnosti Policajného zboru“ byly formy a podmínky spolupráce dobrovolných kynologických záchranných organizací a Policie při pátrání po ztracených, pohřešovaných a hledaných osobách.

Přestože spolupráce a součinnost při pátrání po osobách není v zákonech přímo specifikována, je možné využít obecných ustanovení zákona o Policii České republiky. Povolání do pátrací akce lze realizovat i v současné době, není k tomu nutná úprava legislativy. Oprávnění policisty požádat každého o osobní a věcnou pomoc je možné a legislativa s takovou možností počítá i pro případy systematické spolupráce, neboť umožňuje příslušným orgánům upravit takový vztah i smluvně.

IBHA akademie, která má více jak 15 let zkušeností s výcvikem, testováním a praktickým využitím psů cvičených metodou mantrailingu je připravená garantovat přípravu a atestaci psovodů a psů pro praktická pátrání podle požadavků Policie.

Mantrailing, jako úzce specializovaná metoda pachové práce má velmi přesně definované možnosti využití při pátrání po osobách. Takto cvičení psi tedy mohou být Službou kriminální policie a vyšetřování, Celní správy a ostatních útvarů využívání k pátrání po pohřešovaných, nebo hledaných osobách v případech, kdy jejich využití může vhodně doplnit stávající pátrací postupy Policie.

ZÁVĚR

1. Jsou rozdílné cíle a výsledky jednotlivých metod výcviku pachových prací a tím je definována i doba, po kterou jsou psi cvičeni různými metodami, schopni ještě konkrétní pachovou stopu sledovat, popřípadě být využiti k pátrání.
2. V ČR a na Slovensku jsou vytvořeny podmínky pro výcvik a testování pátracích psů cvičených metodou mantrailingu a testování metodou Double Blind.
3. Mantrailing nenahrazuje stávající zavedené postupy pátrání po osobách, pouze je doplňuje a rozšiřuje.
4. Mantrailing splňuje všechny podmínky k tomu, aby byl v ČR a na Slovensku uznán jako oficiální metoda pachové práce služebních psů.
5. **Začleněním metody mantrailing do policejní praxe se posunou hranice možností použití psa v rámci prvotních úkonů na místě činu a v pátrání po hledaných a nezvěstných osobách z časové hranice přibližně 3 až 5 hodin, na řádově několikanásobně vyšší úroveň, tj. cca 24 – 48 hodin. To samé platí i pro Integrovaný záchranný systém a SAR systém. (Đurišin, Systém policajnej kynologie, str. 358 – 365.)**

SEZNAM ZDROJŮ A POUŽITÉ LITERATURY

- 1 ĎURIŠIN Vladimír a kolektiv; Systém policajnej kynologie, vydala Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie, Košice, 2020, ISBN 978-8077-699-5
- 2 ĎURIŠIN Vladimír; Sborník z konferencie: Mantrailing v systéme operatívno-pátracej činnosti Policajného zboru, vydala APZ Bratislava 2013, ISBN: 978-80-8054-558-1
- 3 ĎURIŠIN, V. et al., 2013. Kriminalistické skúmanie ľudských pachových stôp. In: Policajná teória a prax č. 2/2013. s. 77- 85. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave
- 4 KRAJNÍK,V; ĎURIŠIN,V.; RULC,J.; aj.: Policajná kynológia, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2009, ISBN 978-80-8054-476-8.
- 5 HOUTEN, V., D.: Německý ovčák, vydavatelství Rebo Productions, 2004, 80-86144-52-6.
- 6 FINDEJS, ŠTĚPANSKÝ, Psi společenských plemen, SZN, 1973
- 7 LUTENBERG, John, Linda PORTER, A Practical Guide
- 8 KHOLOVÁ, H.: Historie psího rodu, nakladatelství Práce, Praha, 1987, ISBN 24-007-87.
- 9 NICHOLS, Jerry F; Milica K. WILSON, Common Scents - The Bloodhound in Law Enforcement
- 10 MORRIS, Desmond; Psi - encyklopedie více než 1000 psích plemen, vydalo BB/art s.r.o, Brno 2004, ISBN 80-7341- 412- 0
- 11 RULC, J.: Dějiny služební kynologie, vydavatelství CanisTR, Praha, 2010, ISBN 978-80-904210-3-8.
- 12 RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P.: Dějiny československé služební kynologie, CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0.
- 13 RULC, J.: Specifické obory kriminalistické techniky, disertační práce, Meziregionální akademie řízení personálu, Praha, 2016
- 14 SATORA L.: Základy mantrailingu, vydala Grada, 2020, ISBN: 978-80-271-1341-5
- 15 SCHETTLER, J: K9 Trailing The Straightest Path, ISBN10: 1-57779-119-3, ISBN13: 978-1-57779-119-5, vydal: Alpine Publications
- 16 SCHETTLER, J: The Tao of Trailing, ISBN: 978-1628280654; Library of Congress Control Number: 2015931487, vydal: 2015, Grey Wolf Publishing, LLC
- 17 SYROTUCK, William G.: Scent and the Scenting Dog, Barkleigh Productions, Inc. ISBN: 978-0-9700494-2-1
- 18 VŠOLEK, K.: Chov německého ovčáka, vydal Svaz pro spolupráci s armádou, Praha, 1959.
- 19 KOVÁČIKOVÁ LUCIA:; Mantraling – efektívne nasadenie metódy pachovej práce špeciálne cvičených psov pri vyhľadávaní nezvestných osôb. Diplomová práca č. 28900220202015 (2020).

INTERNETOVÉ ZDROJE:

<http://www.bloodhounds.org/index.html>

<https://bloodhoundslittlebighistory.weebly.com/usage-in-law-enforcement.html>

<https://www.nbas.ch/de/geruchssinn.php>

<https://www.vogtland-anzeiger.de/vogtland/wirbel-um-wunderwauzis-artikel11379799>

<https://gak9.com/>

<https://ibha.eu/>

<https://www.pohresujeme.cz/>